

Θεωρία αριθμών

Μαθηματικά των Υπολογιστών

Σήμερα: • Αλγόριθμος Ευκλείδη & την επέκτασή
του

2024–2025

- Γραμμικές Διοφαντικές Εξισώσεις
- Θεώρημα Euler-Fermat
- Αντιστροφή modulo n

Έστω $a, b \in \mathbb{N}^*$ με $a = \pi b + v$, όπου $0 \leq v < b$. Τότε ισχύει ότι

$$\text{ΜΚΔ}(a, b) = \text{ΜΚΔ}(b, v).$$

Επιπλέον, αν $v = 0$, τότε $\text{ΜΔΚ}(a, b) = b$.

Άσκηση 1

α) Να βρεθεί ο ΜΚΔ των 12075 και 4655.

Λύση.

Έχουμε ότι

$$12075 = 2 \cdot 4655 + 2765 \checkmark$$

$$4655 = 1 \cdot 2765 + 1890$$

$$2765 = 1 \cdot 1890 + 875 \checkmark \rightarrow 875 = 1 \cdot 2765 + (-1) \cdot 1890$$

$$1890 = 2 \cdot 875 + 140 \checkmark$$

$$875 = 6 \cdot 140 + 35 \checkmark$$

$$140 = 4 \cdot 35 + 0.$$

Άρα, $\text{ΜΚΔ}(12075, 4655) = 35.$ □

β) Να εκφραστεί ο ΜΚΔ (12075, 4655) ως γραμμικός συνδυασμός των 12075, 4655

$$\begin{aligned}
35 &= 1 \cdot 875 + (-6) \cdot 140 \\
&= 1 \cdot 875 + (-6) \cdot (1 \cdot 1890 + (-2) \cdot 875) \\
&= (-6) \cdot 1890 + 13 \cdot 875 \\
&= (-6) \cdot 1890 + 13 \cdot (1 \cdot 2765 + (-1) \cdot 1890) \\
&= 13 \cdot 2765 + (-19) \cdot 1890 \\
&= 13 \cdot 2765 + (-19) \cdot (1 \cdot 4655 + (-1) \cdot 2765) \\
&= (-19) \cdot 4655 + 32 \cdot 2765 \\
&= (-19) \cdot 4655 + 32 \cdot (1 \cdot 12075 + (-2) \cdot 4655) \\
&= 32 \cdot 12075 + (-83) \cdot 4655
\end{aligned}$$

'Apa,

$$32 \cdot 12075 + (-83) \cdot 4655 = 35$$

γ) Να λυθούν οι γραμμικές διοφαντικές εξισώσεις

$$12075x + 4655y = 105 \quad (*)$$

(*)

Από το α) υπολογίσαμε ότι

$$\gcd(12075, 4655) = 35$$

Επειδή $35 \mid 105$ η εξίσωση έχει λύσεις.

Από το β) υπολογίσαμε ακέραιους s, t ώστε

$$12075s + 4655t = 35$$

και βρήκαμε

$$12075 \cdot 32 + 4655 \cdot (-83) = 35$$

Άρα πολλαπλασιάζοντας επί 3 έχουμε

$$12075 \cdot 96 + 4655 \cdot (-249) = 105$$

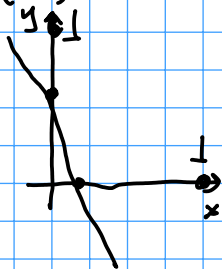
Άρα, για λύση της εξίσωσης (*) είναι το ζεύγος

$$(x_0, y_0) = (96, -249)$$

Άρα, οι λύσεις της εξίσωσης (*) είναι τα ζεύγη

$$\lambda \in \mathbb{Z}$$

$$(x, y) = \left(96 - \lambda \frac{4655}{35}, -249 + \lambda \frac{12075}{35} \right) = (96 - 133\lambda, -249 + 345\lambda)$$

Η γραμμική διοφαντική εξίσωση

$$ax_0 + by_0 = \gcd(a, b)$$

$$\Leftrightarrow a(kx_0) + b(ky_0) = c$$

$$ax + by = c$$

$$\frac{c}{\gcd(a, b)} = k \in \mathbb{Z}$$

έχει λύση, αν και μόνο αν $\gcd(a, b) \mid c$.

Επιπλέον, αν (x_0, y_0) είναι μια λύση της, τότε κάθε λύση της είναι της μορφής

$$(x, y) = (x_0 + \lambda \frac{b}{\gcd(a, b)}, y_0 - \lambda \frac{a}{\gcd(a, b)}), \text{ όπου } \lambda \in \mathbb{Z}.$$

Επιπρόσθετα, η (απλούστερη) εξίσωση

$$\frac{a}{\gcd(a, b)}x + \frac{b}{\gcd(a, b)}y = \frac{c}{\gcd(a, b)}$$

έχει τις ίδιες ακέραιες λύσεις.

Άσκηση 2

Να λυθούν οι διοφαντικές εξισώσεις:

α) $12075x + 4655y = 105.$

β) $12075x - 4655y = 70.$

→ Θέτουμε $-y = z$ Λύνουμε την εξίσωση
 $12075x + 4655z = 70$ *

Στο τέλος τα ζεύγη (x, z) γίνονται $(x, -y)$

Άρα, οι λύσεις (x, y) είναι $(x, -z).$

$$\underline{(x, y)} = \underline{(x, -z)} = \dots$$

Μια λύση της (*) είναι

$$12075 \cdot (2 \cdot 32) + 4655 \cdot (2 \cdot (-83)) = 2 \cdot 35$$

$$12075 \cdot 64 + 4655 \cdot (-166) = 70$$

το ζευγος $(x_0, z_0) = (64, -166)$

Άρα, οι λύσεις της (*) είναι

$$(x, z) = \left(64 + \lambda \frac{4655}{35}, -166 - \lambda \frac{12075}{35} \right)$$

$$\rightarrow = (64 + 133\lambda, -166 - 345\lambda) \quad \lambda \in \mathbb{Z}$$

Άρα οι λύσεις της $12075x - 4655y = 70$ είναι τα ζευγη

$$\underline{(x, y)} = \underline{(x, -z)} = (64 + 133\lambda, 166 + 345\lambda) \quad \lambda \in \mathbb{Z}.$$

Άσκηση 3

Να βρεθούν όλες οι ακέραιες λύσεις της διοφαντικής εξίσωσης

$$\underline{500x + 68y} + 30z = 18.$$

Παρατηρούμε ότι για κάθε $x, y \in \mathbb{Z}$ ισχύει ότι

$$500x + 68y = \underline{\gcd(500, 68)} \cdot \underline{r_1} \text{ για κάποιο ακέραιο } r_1.$$

Επομένως, η εξίσωση $500x + 68y + 30z = 18$ είναι ισοδύναμη με το σύστημα εξισώσεων

$$\begin{cases} \underline{500x + 68y = \gcd(500, 68) \cdot r_1} \\ \underline{\gcd(500, 68) \cdot r_1 + 30z = 18} \end{cases}$$

Με τον αλγόριθμο του Ευκλείδη υπολογίζουμε τον μκδ των 500 και 68:

$$500 = 7 \cdot 68 + 24$$

$$68 = 2 \cdot 24 + 20$$

$$24 = 1 \cdot 20 + 4$$

$$20 = 5 \cdot 4 + 0$$

Άρα, $\gcd(500, 68) = 4$.

Άρα, η εξίσωση $500x + 68y + 30z = 18$ είναι ισοδύναμη με το σύστημα εξισώσεων

$$\begin{cases} 500x + 68y = 4r_1 \\ 4r_1 + 30z = 18 \end{cases}$$

Χρησιμοποιώντας τον επεκτεταμένο αλγόριθμο του Ευκλείδη βρίσκουμε τις λύσεις της πρώτης εξίσωσης του συστήματος:

$$\begin{aligned}4 &= 1 \cdot 24 + (-1)20 = 1 \cdot 24 + (-1)(1 \cdot 68 + (-2) \cdot 24) \\ &= (-1) \cdot 68 + 3 \cdot 24 = (-1) \cdot 68 + 3 \cdot (1 \cdot 500 + (-7) \cdot 68) \\ &= \underline{3 \cdot 500} + \underline{(-22) \cdot 68}.\end{aligned}$$

Άρα, το ζεύγος $(x, y) = (3, -22)$ είναι λύση της εξίσωσης $500x + 68y = 4$. Πολλαπλασιάζοντας με r_1 προκύπτει ότι το ζεύγος $(x, y) = (3r_1, -22r_1)$ είναι λύση της εξίσωσης $500x + 68y = 4r_1$. Επομένως, οι λύσεις της εξίσωσης $500x + 68y = 4r_1$ είναι όλα τα ζεύγη (x, y) της μορφής

$$\begin{aligned}\underline{(x, y)} &= \underline{(3r_1 - \frac{68}{4}\lambda_1, -22r_1 + \frac{500}{4}\lambda_1)} \\ &= \underline{(3r_1 - 17\lambda_1, -22r_1 + 125\lambda_1)}, \text{ όπου } \lambda_1 \in \mathbb{Z}.\end{aligned}$$

Πάλι χρησιμοποιώντας τον επεκτεταμένο αλγόριθμο του Ευκλείδη βρίσκουμε τις λύσεις της δεύτερης εξίσωσης του συστήματος:

$$\begin{aligned} 30 &= 7 \cdot 4 + 2 \\ 4 &= 2 \cdot 2 + 2. \end{aligned}$$

Άρα, $\gcd(30, 4) = 2$ και $2 \mid 18$. Επίσης, άμεσα έχουμε ότι

$$2 = 1 \cdot 30 + (-7) \cdot 4.$$

Άρα, το ζεύγος $(r_1, z) = (-7, 1)$ είναι λύση της εξίσωσης $4r_1 + 30z = 2$. Πολλαπλασιάζοντας με 9 προκύπτει ότι το ζεύγος $(r_1, z) = (-63, 9)$ είναι λύση της εξίσωσης $4r_1 + 30z = 18$. Επομένως, οι λύσεις της εξίσωσης $4r_1 + 30z = 18$ είναι όλα τα ζεύγη (r_1, z) της μορφής

$$(r_1, z) = \left(-63 + \frac{30}{2}\lambda_2, 9 - \frac{4}{2}\lambda_2\right) = (-63 + 15\lambda_2, 9 - 2\lambda_2), \text{ όπου } \lambda_2 \in \mathbb{Z}.$$

$$\setminus \quad h = 2k + 1, \quad k \in \mathbb{Z}$$

Για να βρούμε τις λύσεις της αρχικής εξίσωσης $500x + 68y + 30z = 18$ αρκεί να απαλείψουμε την βοηθητική μεταβλητή r_1 :

$$\underline{x = 3r_1 - 17\lambda_1 = 3(-63 + 15\lambda_2) - 17\lambda_1 = -189 + 45\lambda_2 - 17\lambda_1}$$

$$\underline{y = -22r_1 + 125\lambda_1 = -22(-63 + 15\lambda_2) + 125\lambda_1 = 1386 - 330\lambda_2 + 125\lambda_1}$$

$$\underline{z = 9 - 2\lambda_2}$$

Τελικά, οι λύσεις της εξίσωσης $500x + 68y + 30z = 18$ είναι οι τριάδες της μορφής

$$(x, y, z) = (-189 + 45\lambda_2 - 17\lambda_1, 1386 - 330\lambda_2 + 125\lambda_1, 9 - 2\lambda_2) \text{ όπου } \lambda_1, \lambda_2 \in \mathbb{Z}$$

Andrew Wiles

1992

Τελευταία επίδειξη του Fermat

Αν $n \geq 3$ η $x^n + y^n = z^n$ δεν έχει
ακέραιες μη μηδενικές λύσεις

$$x^2 + y^2 = z^2$$

$$x^3 + y^3 = z^3 \quad 0^3 + 0^3 = 0^3$$

$$x^4 + y^4 = z^4 \quad 1^3 + 0^3 = 1^3$$

Gauss

Έστω n ένας σταθερός φυσικός αριθμός. Οι ακέραιοι a, b καλούνται **ισότιμοι (modulo n)**, ή **ισότιμοι κατά μέτρο n** , ή **ισοϋπόλοιποι modulo n** και γράφουμε $a \equiv b \pmod{n}$ αν και μόνο αν η διαφορά $a - b$ διαιρείται από τον n , δηλαδή

$$a \equiv b \pmod{n} \Leftrightarrow n \mid (a - b).$$

Αν $n \nmid (a - b)$, γράφουμε $a \not\equiv b \pmod{n}$ και λέμε ότι ο a είναι **ανισότιμος προς τον b (modulo n)**.

Ισοδύναμα, δύο ακέραιοι a, b είναι **ισότιμοι modulo n** , δηλαδή ισχύει $a \equiv b \pmod{n}$ αν και μόνο αν διαιρούμενοι με τον n έχουν το ίδιο υπόλοιπο.

Αν n είναι ένας σταθερός φυσικός αριθμός και a, b, c, d ακέραιοι, τότε:

- Αν $a \equiv b \pmod{n}$ και $c \equiv d \pmod{n}$, τότε

$$a + c \equiv b + d \pmod{n} \text{ και } a \cdot c \equiv b \cdot d \pmod{n}.$$

- Αν $a \equiv b \pmod{n}$, τότε

$$a + c \equiv b + c \pmod{n} \text{ και } a \cdot c \equiv b \cdot c \pmod{n}.$$

- Αν $a \equiv b \pmod{n}$, τότε

$$a^k \equiv b^k \pmod{n} \text{ για κάθε } k \in \mathbb{N}.$$

- Αν $p(x) = c_0 + c_1x + \dots + c_kx^k$ είναι ένα πολυωνύμο με ακέραιους συντελεστές και $a \equiv b \pmod{n}$, τότε

$$p(a) \equiv p(b) \pmod{n}.$$

Άσκηση 4 (Έλεγχος εγκυρότητας ΑΦΜ.)

Οι ΑΦΜ είναι 9 ψήφιοι αριθμοί στους οποίους το τελευταίο ψηφίο είναι ψηφίο ελέγχου. Συγκεκριμένα, σε κάθε ΑΦΜ $x_1x_2x_3x_4x_5x_6x_7x_8x_9$ ισχύει ότι

$$x_9 = ((x_8 \cdot 2^1 + x_7 \cdot 2^2 + x_6 \cdot 2^3 + x_5 \cdot 2^4 + x_4 \cdot 2^5 + x_3 \cdot 2^6 + x_2 \cdot 2^7 + x_1 \cdot 2^8) \bmod 11) \bmod 10.$$

Να εξετασθεί αν ο αριθμός 123456783 ανήκει στους παραπάνω αριθμούς.

Πράγματι,

$$8 \cdot 2^1 + 7 \cdot 2^2 + 6 \cdot 2^3 + 5 \cdot 2^4 + 4 \cdot 2^5 + 3 \cdot 2^6 + 4 \cdot 2^7 + 1 \cdot 2^8 = \underline{1004}.$$

Ισχύει ότι $1004 = 91 \cdot 11 + 3$ άρα $1004 \bmod 11 = 3$ και $3 \bmod 10 = 3 = x_9$.

Φυσικά, ο παραπάνω έλεγχος είναι έλεγχος ορθότητας και δεν ελέγχει αν αυτός ο αριθμός είναι σε χρήση ή όχι.

Θεώρημα Euler - Fermat

Αν a, m είναι φυσικοί αριθμοί και $\text{ΜΚΔ}(a, m) = 1$, τότε ισχύει ότι

$$a^{\phi(m)} \equiv 1 \pmod{m}.$$

όπου $\phi(n)$ είναι το πλήθος των αριθμών m που είναι μικρότεροι ή ίσοι από το n και ισχύει ότι $\text{ΜΚΔ}(n, m) = 1$, δηλαδή τα n και m είναι σχετικά πρώτοι μεταξύ τους.

- Αν p είναι πρώτος αριθμός και $k \in \mathbb{N}^*$. Τότε $\phi(p^k) = p^k - p^{k-1}$.
- Αν m, n φυσικοί αριθμοί με $\text{ΜΚΔ}(m, n) = 1$. Τότε $\phi(mn) = \phi(m)\phi(n)$.
- Αν $n = p_1^{a_1} p_2^{a_2} \cdots p_k^{a_k}$ όπου p_1, p_2, \dots, p_k είναι πρώτοι αριθμοί και a_1, a_2, \dots, a_k είναι φυσικοί αριθμοί. Τότε

$$\begin{aligned}\phi(n) &= \phi(p_1^{a_1})\phi(p_2^{a_2})\cdots\phi(p_k^{a_k}) \\ &= (p_1^{a_1} - p_1^{a_1-1})(p_2^{a_2} - p_2^{a_2-1})\cdots(p_k^{a_k} - p_k^{a_k-1}).\end{aligned}$$

Άσκηση Να βρεθεί ο ελάχιστος φυσικός αριθμός x ο οποίος είναι λύση της εξίσωσης

$$x \equiv 11^{2023} \pmod{200}$$

Αρχικά θα υπολογίσουμε τον ΜΚΟ(200, 11)

$$200 = 18 \cdot 11 + 2$$

$$11 = 5 \cdot 2 + 1$$

$$\text{Άρα, } \text{ΜΚΟ}(200, 11) = 1$$

Άρα, από το Θεώρημα Euler-Fermat ισχύει ότι

$$11^{\varphi(200)} \equiv 1 \pmod{200}$$

Θα υπολογίσουμε το $\varphi(200)$. Θα βρούμε τους πρώτους παραγοντές του 200

$$200 = 2 \cdot 100 = 2^2 \cdot 50 = 2^3 \cdot 25 = 2^3 \cdot 5^2$$

2, 5 πρώτοι

Αρα $\varphi(200) = \varphi(2^3) \cdot \varphi(5^2) = (2^3 - 2^2)(5^2 - 5^1)$
 $= (8 - 4) \cdot (25 - 5)$
 $= 4 \cdot 20 = 80$

Επομένως $11^{80} \equiv 1 \pmod{200}$

Βάσει αυτών:

$$x \equiv 11^{2023} \equiv (11^{80})^{25} \cdot 11^{23} \pmod{200}$$

$$\equiv 1^{25} \cdot 11^{23} \equiv (11^2)^{11} \cdot 11 \pmod{200}$$

→ Lagrange

$$\equiv (121)^{11} \cdot 11 \equiv (121^2)^5 \cdot 121 \cdot 11$$

$$\equiv 14641^5 \cdot 1331 \equiv 41^5 \cdot 1331 \equiv 41^2 \cdot 41^2 \cdot 41 \cdot 1331$$

$$\equiv 1681 \cdot 1681 \cdot 5371 \equiv$$

$$\equiv 81 \cdot 81 \cdot 171 \equiv 1121931 \equiv 131$$

40
 $11^{40} \equiv 1 \pmod{200}$
 $11^{20} \equiv 1 \pmod{200}$
 $11^{10} \equiv 1 \pmod{200}$

$11^{10} \equiv 1 \pmod{200}$

$$11^{23} \equiv (11^{10})^2 \cdot 11^3 \pmod{200}$$

$$\equiv 1 \cdot 11^3 = 121 \cdot 11 = 1331$$

$$\equiv 1200 + 131$$

$$\equiv 0 + 131 = 131$$

mod 200

Αρα $x = 131$

Σχόλιο Αν $\gcd(a, m) = 1$ τότε

$$a^{\varphi(m)} \equiv 1 \pmod{m}$$

Γενικότερα, αν $\gcd(a, m) = 1$ τότε υπάρχει $k \in \mathbb{N}^*$ ώστε

$$a^k \equiv 1 \pmod{m}$$

και το $\varphi(m)$ είναι ένα τέτοιο k

Μας ενδιαφέρει το μικρότερο δυνατό $k \in \mathbb{N}^*$ ώστε

$$a^k \equiv 1 \pmod{m}$$

Θεώρημα Lagrange. Το μικρότερο $k \in \mathbb{N}^*$ ώστε $a^k \equiv 1 \pmod{m}$ είναι διαιρέτης του $\varphi(m)$

Άσκηση 5

Να ευρεθεί ο ελάχιστος φυσικός αριθμός που ικανοποιεί την εξίσωση

$$x \equiv 17^{812} \pmod{110}.$$

Λύση.

$$n=110$$

Επειδή $\gcd(110, 17) = 1$, έπεται ότι

$$17^{\phi(110)} \equiv 1 \pmod{110}.$$

Μέθοδος του
υποτετραγωνισμού

Επίσης, $\phi(110) = \phi(2 \cdot 5 \cdot 11) = 1 \cdot 4 \cdot 10 = 40$.

Επομένως, $17^{40} \equiv 1 \pmod{110}$, οπότε

$$\begin{aligned} x &\equiv 17^{812} \equiv 17^{20 \cdot 40 + 12} \equiv (17^{40})^{20} \cdot 17^{12} \equiv 1^{20} \cdot 17^{12} \\ &\equiv 17^{12} \equiv (17^2)^6 \equiv 289^6 \equiv 69^6 \equiv (69^2)^3 \equiv 4761^3 \\ &\equiv 31^3 \equiv 31 \cdot 31^2 \equiv 31 \cdot 961 \equiv 31 \cdot 81 \equiv 2511 \equiv 91 \pmod{110}. \quad \square \end{aligned}$$

Άσκηση 6

Να δειχθεί ότι το 44 διαιρεί τον $19^{19} + 69^{69}$.

Αρκεί να δειχθεί ότι $19^{19} + 69^{69} \equiv 0 \pmod{44}$

Θα υπολογίσουμε ανεξάρτητα x_1, x_2 ώστε

$$x_1 \equiv 19^{19} \pmod{44} \quad \text{και} \quad x_2 \equiv 69^{69} \pmod{44}$$

$$\text{ΜΚΔ}(19, 44) = \text{ΜΚΔ}(19, 69) = 1 \quad \text{και} \quad \varphi(44) = \varphi(2^2 \cdot 11^1)$$

$$= (2^2 - 2^1)(11^1 - 11^0)$$

$$= 2 \cdot 10 = 20$$

Άρα $19^{20} \equiv 1 \pmod{44}$

και $69^{20} \equiv 1 \pmod{44}$

Αρα

$$x_2 \equiv 69^{69} \equiv (69^{20})^3 \cdot 69^9 \pmod{44}$$

$$\equiv 1^3 \cdot 69^9 \equiv 69^9 \equiv 25^9 \pmod{44}$$

$$\equiv (25^2)^4 \cdot 25 \equiv (225)^4 \cdot 25 \equiv 5^4 \cdot 25$$

$$\equiv 255 \cdot 25 \equiv 5 \cdot 25 \equiv 125 \equiv 37 \pmod{44}$$

$$x_1 \equiv 19^{19} \equiv (19^2)^9 \cdot 19 \equiv 361^9 \cdot 19$$

$$\equiv 9^9 \cdot 19 \equiv (9^2)^4 \cdot 9 \cdot 19 \equiv 81^4 \cdot 171 \equiv 37^4 \cdot 39$$

$$\equiv (-7)^4 \cdot (-5) \equiv (-7)^2 (-7)^2 \cdot (-5) \equiv 49 \cdot 49 \cdot (-5)$$

$$\equiv 5 \cdot 5 \cdot (-5) = 25 \cdot (-5) = -125 \pmod{44}$$

Οποτε

$$\text{δηλαδή } x_1 + x_2 \equiv -125 + 37 \equiv -88 \equiv 0 \pmod{44}$$

16XVCH TO 7HTOYENO

* Υπάρχει άλλος ένας χρησιμοποιότερος τρόπος για την εύρεση του x_1 χρησιμοποιώντας τον αντιστρόφιο του $19 \pmod{44}$

$$44 = 2 \cdot 19 + 6$$

$$19 = 3 \cdot 6 + 1$$

Άρα

$$\begin{aligned} 1 &= 1 \cdot 19 + (-3) \cdot 6 = 1 \cdot 19 + (-3) \cdot (1 \cdot 44 + (-2) \cdot 19) \\ &= (-3) \cdot 44 + 7 \cdot 19 \end{aligned}$$

δηλαδή
οπότε

$$\begin{aligned} 7 \cdot 19 + (-3) \cdot 44 &= 1 \\ (7 \cdot 19 + (-3) \cdot 44) &\equiv 1 \pmod{44} \quad (\Leftrightarrow) \\ (7 \cdot 19 + 0) &\equiv 1 \pmod{44} \quad (\Leftrightarrow) \end{aligned}$$

$$7 \cdot 19 \equiv 1 \pmod{44}$$

⊖ Euler-Fermat

Άρα, έχουμε

$$x_1 \equiv 19^{19} \pmod{44} \equiv 19^{19} \cdot 1 \equiv 19^{19} (7 \cdot 19) \equiv 19^{20} \cdot 7 \equiv 1 \cdot 7 \equiv 7$$

οπότε Άρα

$$x_1 = 7 \pmod{44}$$

$$x_1 + x_2 \equiv 7 + 37 \equiv 44 \equiv 0 \pmod{44}$$

δηλαδή 16 \vee 28 το 7ητολύγω

Έστω n σταθερός φυσικός αριθμός με $n \geq 2$. Οι ακέραιοι αριθμοί a, b ονομάζονται **αντίστροφοι modulo n** αν και μόνο αν $ab \equiv 1 \pmod{n}$.

Για παράδειγμα, οι αριθμοί $5, 3$ είναι αντίστροφοι modulo 7 διότι $5 \cdot 3 \equiv 15 \equiv 1 \pmod{7}$.

Έστω a, n δύο ακέραιοι αριθμοί με $n \geq 2$.

- Ο a έχει αντίστροφο modulo n αν και μόνο αν $\gcd(a, n) = 1$.
- Επιπλέον, αν s, t είναι ακέραιοι ώστε $as + tn = 1$ τότε s είναι ένας αντίστροφος του a modulo n .
- Επιπρόσθετα, $s = \pi n + v$, όπου $0 < v < n$ τότε ο v είναι ο μοναδικός αντίστροφος του a modulo n στο διάστημα $[n - 1]$.

Άσκηση α) Να λυθεί η εξίσωση

$$x \equiv 15 \pmod{37}$$

Από τον ορισμό της ισοτιμίας ισχύει ότι

$$37 \mid x - 15 \iff$$

Υπάρχει $\lambda \in \mathbb{Z}$ ώστε $x - 15 = 37\lambda$ \iff

$$x = 15 + 37\lambda, \lambda \in \mathbb{Z}$$

β) Να λυθεί η εξίσωση $x \equiv 83 \pmod{257}$

Οι λύσεις είναι όλα τα x της μορφής:

$$x = 83 + 257\lambda, \lambda \in \mathbb{Z}$$

γ) Να λυθεί η επίλυση $3x \equiv 17 \pmod{20}$

Los τρόπος λύσης

$$3x \equiv 17 \pmod{20} \Leftrightarrow 20 \mid 3x - 17 \Leftrightarrow 3x - 17 = 20y$$
$$\Leftrightarrow \underline{3x - 20y = 17} \quad (*)$$

$$\underline{20} = \underline{6 \cdot 3} + \underline{2}$$

$$\underline{3} = \underline{1 \cdot 2} + \underline{1}$$

Άρα

$$\gcd(20, 30) = 1$$

$$\underline{1} = \underline{1 \cdot 3} + \underline{(-1) \cdot 2}$$

$$= \underline{1 \cdot 3} + \underline{(-1) \cdot (1 \cdot 20 + (-6) \cdot 3)}$$

$$= \underline{(-1) \cdot 20} + \underline{7 \cdot 3}$$

οπότε

$$3 \cdot 7 - 20 \cdot 1 = 1$$

πολλαπλασιάζουμε επί 17

$$3 \cdot 119 - 20 \cdot 17 = 17$$

Άρα, για λύση είναι το ζευγάρι $(x_0, y_0) = (119, 17)$, άρα

οι λύσεις της (*) είναι $(x, y) = (119 - \lambda \cdot 20, 17 + 3 \cdot \lambda)$

Μας ενδιαφέρουν γονα τα x , έτσι

$$\boxed{x \equiv 119 + 20\lambda, \lambda \in \mathbb{Z}}$$

Βρες τρεις λύσεις της $3x \equiv 17 \pmod{20}$

Θα υπολογίσουμε τον αντιστρόφιο του 3 modulo 20

$$\begin{aligned} 20 &= 6 \cdot 3 + 2 & \rightarrow & 1 = 1 \cdot 3 + (-1) \cdot 2 \\ 3 &= 1 \cdot 2 + 1 & & = 1 \cdot 3 + (-1) \cdot (1 \cdot 20 + (-6) \cdot 3) \\ & & & = -1 \cdot 20 + 7 \cdot 3 \end{aligned}$$

Άρα, ο αντιστρόφος του 3 modulo 20 είναι το 7
δηλαδή $3 \cdot 7 \equiv 1 \pmod{20}$

Επομένως $3x \equiv 17 \pmod{20}$ $\xrightarrow[\text{επι } 7]{\text{πολ/ζουμε}}$ (Δεν αλλάζουν οι λύσεις)

$$\underline{3 \cdot 7 x} \equiv \underline{17 \cdot 7} \pmod{20}$$

$$\underline{x} \equiv \underline{119} \pmod{20}$$

δηλαδή οι λύσεις είναι τα x της μορφής

$$\underline{x = 119 + 20\lambda}, \quad \lambda \in \mathbb{Z}$$

Άσκηση 7

α) Να βρεθεί, εφόσον υπάρχει, ο αντίστροφος του 7 modulo 18

β) Να λυθεί η εξίσωση $7x \equiv 5 \pmod{18}$.

α) Επειδή $\gcd(7, 18) = 1$, ο αντίστροφος του 7 modulo 18 υπάρχει. Για να τον υπολογίσουμε, αρχικά εκτελούμε τις διαιρέσεις των βημάτων του αλγορίθμου του Ευκλείδη.

$$18 = 2 \cdot 7 + 4$$

$$7 = 1 \cdot 4 + 3$$

$$4 = 1 \cdot 3 + 1,$$

έπειτα λύνουμε τις ισότητες ως προς τα υπόλοιπα κάθε διαίρεσης

$$1 = 4 - 1 \cdot 3$$

$$3 = 7 - 1 \cdot 4$$

$$4 = 18 - 2 \cdot 7,$$

και στη συνέχεια κάνουμε διαδοχικές αντικαταστάσεις των πηλίκων και υπολοίπων, όπως παρακάτω:

$$\begin{aligned}1 &= 4 - 1 \cdot 3 \\ &= 4 - 1 \cdot (7 - 1 \cdot 4) = -1 \cdot 7 + 2 \cdot 4 \\ &= -1 \cdot 7 + 2 \cdot (18 - 2 \cdot 7) \\ &= -5 \cdot 7 + 2 \cdot 18 \\ &= (13 - 18) \cdot 7 + 2 \cdot 18 \\ &= 13 \cdot 7 + 1 \cdot 18.\end{aligned}$$

Επομένως, ο αντίστροφος του 7 modulo 18 είναι το 13.

Πράγματι, $7 \cdot 13 = 91$ και $91 \equiv 1 \pmod{18}$, αφού $91 - 1 = 5 \cdot 18$.

β) Πολλαπλασιάζοντας την εξίσωση κατά μέλη με το 13 έχουμε ότι

$$x \equiv 5 \cdot 13 \equiv 65 \equiv 11 \pmod{18}.$$

Άρα, οι λύσεις της εξίσωσης είναι όλα τα $x = 11 + 18k$, $k \in \mathbb{Z}$.

Άσκηση Να βρεθεί ο ελάχιστος φυσικός x
ο οποίος είναι λύση της εξίσωσης

$$x \equiv 19^{19} \pmod{44}$$

Λύση

$$\text{ΜΚΟ}(19, 44) = 1 \text{ και } \varphi(44) = \varphi(2^2 \cdot 11^1) = 2 \cdot 10 = 20$$

$$\text{Από το θ. Euler-Fermat } 19^{20} \equiv 1 \pmod{44} \quad (*)$$

Για να αβιοσημειώσουμε την ισότητα $(*)$ θα υπολογίσουμε
τον αντιστρόφιο του $19 \pmod{44}$.

$$\begin{aligned} 44 &= 2 \cdot 19 + 6 & \rightarrow & 1 = 1 \cdot 19 + (-3) \cdot 6 \\ 19 &= 3 \cdot 6 + 1 & & = 1 \cdot 19 + (-3) \cdot (1 \cdot 44 + (-2) \cdot 19) \\ & & & = (-3) \cdot 44 + 7 \cdot 19 \end{aligned}$$

$$\text{Άρα, } 7 \cdot 19 \equiv 1 \pmod{44}$$

$$x \equiv 19^{19} \equiv 19^{19} \cdot 1^1 \equiv 19^{19} \cdot 7 \cdot 19 \equiv 19^{20} \cdot 7 \equiv 1 \cdot 7 \equiv 7 \pmod{44}$$